

FILOZÓFIAI ÉS POLITIKAI INNOVÁCIÓ

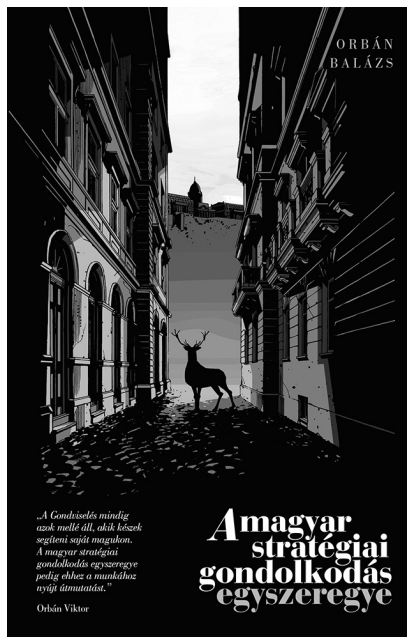
ORBÁN Balázs: *A magyar politikai gondolkodás egyszeregye.*
MCC, Budapest, 2020. 204 oldal, 3990 Ft

A *Kommentár* szerkesztőségében beszélgetve egyszer arról értekeztünk, hogy a legkésőbb 2015-ben Európára zúduló menekült/migrációs hullám, majd migrációs válság alapjaiban változtatta meg Európa-képünket. Amit 2013-ban és 2014-ben még Európa jövőjéről, az uniót alkotó államok szövetségéről és együttműködéséről elképzeltünk, az egy pillanat alatt szertefoszlott. Az Európai Unió minden eresztékében recsegni-ropogni kezdett, és a nyugati balliberális, majd progresszív baloldali, mára pedig egyre inkább neomarxista elit úgy érezte, hogy eljött a történelmi pillanat a nagy áttörésre.

Kész arzenállal vetette bele magát a világmegváltó küzdelembe („ez a harc lesz a végső”), vagyis a konzervatív, szuverenista, nemzeti erők megsemmisítésébe, mert ugyanis „nemzetközivé lesz holnapra a világ”. Ebben a helyzetben az európai keresztény/nemzeti konzervatív oldal – önkritikusan mondom – nem tudott útmutatást és jó válaszokat adni a kialakult helyzetből adódó kérdésekre, nem tudta megnyugtatni a nyugat-európai választók tízmillióit, hogy létezik egy konzervatív válasz. Nem született meg az az alapvetés, amely a megoldás, a jó válaszok irányába tudta volna terelni a konzervatív gondolatokat. Hiányzott a filozófiai alapvetés. Ebben a helyzetben néhány konzervatív politikus, köztük a magyar kormányfő adott olyan világos, szinte tételszerű és közérthető politikai válaszokat, amelyek hirtelen népszerűkké váltak Magyarország határain túl is, és a magyar konzervatív politikai gondolat súlyát messze nagyobbá tették, mint amelyre hazánk gazdasági ereje, illetve népességének száma és aránya predesztinálta volna. Ebben a pillanatban tette egyik kollégám azt a fontos megjegyzést, hogy: „Igen, a magyar konzervatív politikai innováció megelőzte a filozófiai innovációt!”

Orbán Balázs könyvét erre a megállapításra adott egyik első válasznak tartom; a teljesség igénye nélkül ebbe a kategóriába sorolnám Láncki András *Konzervatív kiáltvány* (2002) című könyvét is, nem is beszélve magáról a *Kommentár*ról, amely filozófiaformáló írásival – mind a kultúra, mind a politika területén – jelentős mértékben reflektál a konzervatív Magyarország- és Európa-képet érő kihívásokra. Olyan összefoglalója ez a stratégiaalkotásnak, amely rendet tesz a fejekben kavargó gondolatokban, és világossá teszi, hogy a magyar/nemzeti/szuverenista/keresztény-konzervatív gondolatoknak milyen stratégiai keretek között kell megfogalmazódnuk. Mi az a koordináta rendszer, mi az a mátrix, amelyben ezeknek a gondolatoknak meg kell találni a helyét, mik azok a súlypontok, amelyek köré a stratégiai gondolatoknak csoportosulniuk kell, mik azok a beavatkozási területek, amelyeken meg kell vívniuk a filozófiai és politikai harcot.

Orbán Balázs könyve egy olyan térben, egy olyan, egyre inkább körvonalazódó konzervatív filozófiai és politikai univerzumban született, amelynek fontos jellegzetessége, hogy – a huntingtoni koordináta-rendszer szerint – nincs magállama, központi szervezete. A konzervatív filozófiai univerzumnak (már) nincs olyan központi akarata, mint amely a balliberális/progresszív/neomarxista világban a globális alapítványok, nemzetközi szervezetek és intézmények, nemzetközi pártszövetségek és „civil” szervezetek jól körülrajzolható hálózatának formájában testet öltött, s kilépett a fényre. Ennek a balliberális filozófiai keretrendszernek egyik jellegzetessége, hogy mérsékelt történelemreflexív, Orbán Balázs könyvében „idealista stratégiaalkotással” jellemezhető univerzum, amely egy határok, nemzetek stb. által korlátok közé nem szorított, általa ideáltípusnak vélt világról álmodik

– legalábbis filozófiai síkon. Ez a nyugati globalista/liberális körök által már régen készen szállított filozófia a magyar liberális köröktől nem a szellemi alapvetést, hanem a felsorakozást várja el. Ugyanakkor erről a látszólag filozófiavezérelt globalista projektről a történészeknek eszébe jut a jól ismert történelmi tapasztalat, hogy a világmegváltónak szánt projektek és mozgalmak esetében az üzenet, a kód mindig erkölcsi és filozófiai, a mögé rejtett és általa elfedni hivatott valós tartalom azonban mindig politikai és gazdasági volt. A konzervatív oldalon azonban nincs ilyen szabadalmaztatott és kirekesztő központi akarat – itt van helye a diskurzusnak és a stratégiaalkotásnak.

A könyvet tehát nemcsak a szakmai és gondolati alaposság szempontjából méltatom, hanem egy új konzervatív stratégiaalkotás folyamatának egyik kiinduló pontjaként, annak meghatározó gondolati élményeként. Azon, a fentiekben már hangsúlyozott felismerésből fakadó műként, mely szerint a nyugati, európai, illetve hazai konzervativizmusban meg kell fogalmaznunk azokat a stratégiai értékeket, gondolatokat és viselkedési normákat, amelyek összeköthetik a nyugati világ konzervatív érzelmű polgárait, amelyek mögé mint legkisebb közös többszörös mögé felsorakozhatnak. Annak ellenére, hogy minden ország konzervativizmusának megvannak a maguk nemzeti gyökerei, ezért elkerülhetetlenül szuverenista gondolatról van szó, hiszen a nemzeti hagyomány, a nemzeti történelemből merített tapasztalat – ahogy Orbán Balázs könyve hangsúlyozza – az identitásképzés alapja, a büszkeség tárgya, megőrzendő érték, és ezért a konzervatív világkép egyik kulcseleme. Mi ettől a tudástól vagyunk hitelesek. Úgy tűnhet, hogy ez a nemzeti büszkeség látszólag elválasztja egymástól a nyugati világ konzervatívjait. Ugyanakkor a konzervativizmusnak vannak nemzetek feletti összekötő elemei (például a keresztény gyökerek, tágabb értelemben véve a zsidó–keresztény kultúrkör hagyománya, még tágabb értelemben véve a klasszikus antikvitásra visszavezethető filozófiai alapértékek, például a demokráciafelfogásunk filozófiai háttere) is.

A könyv olvasmányosan és mégis tudományos igényűen (itt a nagyszámú lábjegyzetre és a könyv egyha-

totát kitevő, mintegy harmincoldalas *up to date* bibliográfiára gondolok) vezeti végig az olvasót a stratégiák elméleti keretrendszeréből, evolúciójából és tipológiájából kiindulva a hidegháború utáni világ tranzitológiai irányzatán keresztül a magyar tapasztalatokig és sajátosságokig, a politikai stratégiák gyakorlati felhasználásáig, hogy a végén 19 tételgondolatban foglalja össze azokat a mérföldköveknek számító alapértékeket, amelyekre a magyar konzervatív gondolkodásnak – mint értékalapú keretrendszernek – épülnie kell. Célja, hogy minden olvasó fejében a maga teljességében összeálljon a kép a 2010 óta tartó polgári kormányzás filozófiai stratégiájának alapelemeiről.

Mint említettem: a magyar konzervatív politika 2010 óta elérte, hogy az általa közvetített üzeneteknek az akusztikája sokkal erősebb, sokkal többen figyelnek rá, mint elvárható lenne. Ezért Orbán Balázs könyve nemcsak a hazai konzervatív közösségnek szól, hanem – amellett, hogy világosan elmagyarázza a magyar politikai stratégiai gondolkodás alapelemeit – felszólíthatja a nyugati világ konzervatív érzelmű polgárait a közös gondolkodásra, a nemzeti konzervatív stratégiák feletti közös stratégiaalkotásra.

Orbán Balázs könyvében (is) magabiztosan közlekedik a gyakorlati politika és az elméleti politikai, valamint történelem- és társadalomfilozófia egymástól elválasztható világai között, de ez mégsem a két világ közötti köztes lét, a se ide, se oda nem tartozás rabsága, hanem egy új irány. Egy új irány, ahol a filozófia és politika összekapcsolásának, összhangjának, önzóságának segítségével megválaszolhatjuk azokat a kérdéseket, amelyeket Európában 2015-ben a menekült/migrációs, mára már az uniós intézményrendszer váltságává terebélyesedett hullám vetett partra.

A recenzor úgy látja, hogy **Orbán Balázs könyve olyan hazai és nemzetközi konzervatív stratégiaalkotási folyamatokat indíthat el, amelyek közös értékekre építve közös nevezőre tudják hozni a hazai és nemzetközi konzervatív köröket.** Talán épp most jött el ennek az ideje, mert „mindennek megvan az órája, és minden szándéknak a maga ideje az ég alatt” (Prédikátor 3,1).

DEZSŐ TAMÁS

HELYREIGAZÍTÁS

A lapunk 2020/4. számában Veszprémy László Bernát által a Mérleg rovatban írott *Gyilkos irodák – Válasz Ungváry Krisztiánnak és Gellért Ádámnak* című szövegben (160–164. oldalak) figyelmetlenség okán elmaradt az alcímben jelzett, utóbbi szerző írására való direkt hivatkozás. Ezt most pótoljuk, egyúttal elnézést kérve érte: Gellért Ádám: Ellentmondások hálójában – Kritikai észrevételek Veszprémy László Bernát *Gyilkos irodák* című könyvéhez. *Clio Műhelytanulmányok*, 2020/3. szám. Gellért Ádám a Clio Intézet társalapító-igyevezetője és a *Clio Műhelytanulmányok* című kiadványsorozat főszerkesztője. (A Szerk.)